TKL

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos

Kertomus vuoden 2018 toiminnasta

Kertomus vuoden 2018 toiminnasta

sivu 2	Vuosi 2018 lyhyesti
sivu 2	Toiminta-ajatus
sivu 2	Toimitusjohtajan katsaus
sivu 3	Liikennepalvelut
sivu 4	Energia ja ympäristönsuojelu
sivu 5	Sisäinen valvonta ja riskien hallinta
sivu 6	Tiedotus ja markkinointi
sivu 6	Henkilökunta
sivu 7	Johtokunta
sivu 7	Tilinpäätös ja tilintarkastus
sivu 8	Tuloslaskelma
sivu 9	Tase
sivu 10	Rahoituslaskelma
sivu 11	Esitys tilikauden tuloksen käsittelystä
takakansi	Yhteystiedot

Lyhyesti

	2018	2017	2016	2015
Matkat vaihtoineen (milj.)	20,3	20,5	20,1	19,5
Ajokilometrit (milj.)	10,1	10,0	10,2	10,0
Linjakilometrit (milj.)	9,2	9,2	9,2	9,0
Henkilöstö	381	354	338	332
Linja-autoja käytössä	154	148	143	136
Liikevaihto (milj. euroa)	28,5	27,9	27,1	27,5
Konsernituki (milj. euroa)	0,0	2,1	3,2	3,5

Toiminta-ajatus

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen toiminta-ajatus on tuottaa korkealuokkaisia paikallisia joukkoliikennepalveluja kestävän kehityksen mukaisesti, joustavasti, taloudellisesti ja turvallisesti.

Paino: Suomi Print Oy, Tampere 2019
Kuvat: Jack Latif, Ari Leppälä, Ülar Niinepuu, Mert Telli ja TKL:n arkisto

Toimitusjohtajan katsaus

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen toiminta jatkui, edellisten vuosien tapaan, asetut taloudelliset tulostavoitteet saavuttaen. Aiemmasta poiketen TKL ei enää saanut konsernitukea kattamaan entisen liikennelaitoskauden aikaan muodostuneita eläkemenoperusteisia vastuita. Tällä kaupunkikonsernin tekemällä vastuiden kompensointia koskevalla muutoksella oli TKL:lle merkittävä liiketulosta alentava vaikutus. Toinen toimintaan ja talouteen suuressa määrin vaikuttanut muutos tapahtui, kun 1.5.2018 Tampereen Infratuotannon korjaamotoiminnoista siirrettiin 16 linja-autojen korjaustoiminnan parissa työskennellyttä henkilöä osaksi TKL:n organisaatiota. Tämä määrä oli kaksinkertainen laskennalliseen tarpeeseen ja budjetoituun korjaamopalveluiden hankintaan nähden. Samaisessa integraatiossa siirtyi TKL:lle lähes parituhatta neliömetriä erilaista korjaamotoimintaan vuokrattua tilaa.

Tilikauden 2018 tuomien haasteiden kohtaamisessa on auttanut kaupunginvaltuuston hyväksymiä linjauksia noudattava, ja jo useamman vuoden jatkunut toiminnan tehostaminen, mikä on luonut hyvät toiminnalliset ja taloudelliset lähtökohdat. Samaa tehostamista tulee edelleen jatkaa ja toimintaa kehittää niin, että toiminta myös vastaisuudessa saavuttaa sille asetettavat tavoitteet.

Tapahtunut myönteinen kehitys on mahdollistanut myös joukkoliikenteen tilaajalle annetun yli seitsemän prosentin suuruisen tuotantohinnan alennuksen jatkamisen. Tuotantosopimuksen mukaisista hinnoista tilikaudella 2018 annettu alennus vastasi edellisvuoden tapaan lähes kahta miljoonaa euroa.

Matkustajamäärä TKL:n operoiman liikenteen osalta laski edellisvuodesta noin 1,4%. Vuonna 2018 TKL kuljetti yhteensä vajaat 20,3 miljoonaa matkustajaa. Samanaikaisesti tilattujen linjakilometrien määrä pysyi lähes ennallaan, mutta operointiin sitoutuvan kaluston ja henkilöstön lukumäärä kasvoi. Muutoksessa näkyvät vaikeutuneet liikennöintiolosuhteet Tampereen keskustassa, sekä oman tuotannon linjaston yleiset rakennemuutokset. Operointia tilikauden aikana hankaloittivat myös kahteen otteeseen toteutuneet JHL:n työtaistelutoimenpiteet, joiden osalta varsinkin vuoronvaihtokielto aiheutti ajamatta jäänyttä liikennettä.

Osana linjaliikennettä, sekä sen ohella, TKL operoi aiempien vuosien tapaan erilaisia messu- ja tapahtumakuljetuksia. Kesällä TKL:n linja-autoissa otettiin koekäyttöön myös uudet lukijalaitteet, jotka mahdollistavat tulevaisuudessa myös esim. mobiilimaksujen lippujen luennan.

Toista vuotta käytössä olivat myös täyssähköbussit. Pilottikäyttöön hankitut neljä sähköbussia jatkoivat liikennöintiä linjalla numero kaksi. Vuoden aikana pidettiin useampia palavereja projektiin liittyvien eri tahojen kanssa, minkä tuloksena operoinnin luotettavuustasoa saatiinkin kohotettua. Vaikka käyttövarmuus on vaihdellut, on Tampereen kokemukset kokonaisuudessaan olleet muita vastaavia projekteja paremmat. Sähköisen liikenteen kokeilun ohella TKL on aloittanut selvitystyön tekemisen myös muiden vaihtoehtoisten energiamuotojen käyttämisestä Tampereen linja-autoliikenteessä.

Ympäristövaikutuksiin on kiinnitetty huomiota myös perinteisen kaluston osalta tehdyissä uushankinnoissa ja niiden perusteena olleissa kilpailutuksissa. Vuonna 2018 hankittiinkin yhteensä kaksitoista kappaletta kolmiakselisia, lähes päästöttömällä Euro6 -moottorilla varustettua autoa, joiden päästöt ovat vain murto-osa korvatun kaluston vastaavista. Kasvanut kalustotarve edellytti uushankintojen ohella myös nopeasti hankittavia käytettyjä linja-autoja, joita vuoden aikana ostettiin neljä.

Matkustajien tyytyväisyyttä mitattiin edellisvuosien tapaan joukkoliikenteen tilaajan teettämillä kahdella asiakastyytyväisyysmittauksella. Kilpailutetun liikenteen osalta mittaus kattoi kaikki linjat, mutta oman tuotannon osalta mittaukseen valikoitui edelleen vain muutamia linjoja. Toteutetuissa mittauksissa yleisenä ilmiönä näkyi asiakkaiden laskenut tyytyväisyys matkustusmukavuuteen, mitä selitti eritoten raitiotietyömaiden aiheuttama liikennöintiolosuhteiden selkeä heikentyminen.

Liikelaitosaikana TKL on hankkinut kalustonsa huoltopalvelut pääosin Tampereen Infralta. Palveluntarjoajan toiminnalliset muutokset johtivat keväällä 2018 toteutettuun integraatioon, jossa linja-autojen korjaus- ja huoltopalveluiden parissa työskennellyt henkilöstö, sekä käytössä olleet tilat, siirtyivät osaksi TKL:n toimintoja. Näin TKL:n oma kyky vastata linja-autokalustonsa huollosta ja korjauksista parani huomattavasti. Samalla syntyi kuitenkin huomattavia haasteita korjaamotoiminnan kehittämiseksi kilpailukyinen tehokkuus ja taloudellisuus huomioiden. Uudessa organisaatiossa korjaamotoiminnat muodostavat yhdessä teknistä tukea antavien liikennetarkastajien sekä kalustopuolen johdon kanssa Tekniikan toimialueen, joka vastaa TKL:n kaluston ylläpidosta.

Tampereen joukkoliikenteen tilaamaan autopäivämäärän kasvun vuoksi TKL:n linja-autoja poistettiin käytöstä vuoden aikana hankittua määrää vähemmän. Käytöstä poistetuista autoista luovuttiin julkista huutokauppamenettelyä käyttäen. Liikennekäytössä olevan kaluston lukumäärä nousi tilikauden aikana 154:än linja-autoon ja samalla sen keski-ikä nousi hivenen, ollen nyt 7 v 2 kk. Kalustoinvestointien kokonaisarvo vuonna 2018 oli noin 3,1 miljoonaa euroa.

Tilikauden taloudellinen kokonaistulos muodostui hieman budjetoitua paremmaksi, ollen runsaat 0,5 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Kertynyt tulos vahvistaa edelleen TKL:n omavaraisuutta ja toimintakykyä.

Lähitulevaisuudessa TKL:n keskeisiä haasteita ovat kyky vastata kaupunkiseudun jatkuvasti muuttuviin linja-autoliikenteen vaateisiin niin henkilöstön kuin kalustonkin osalta, sekä korjaamo- ja huoltotoimintojen kehittäminen tehokkaasti ja taloudellisesti toimivaksi osaksi liikelaitosta. Oman tuotannon rooliin kuuluvat myös toteutettavat selvitykset tulevaisuuden joukkoliikenteen käyttövoimaratkaisuista ja niiden sekä muiden kehityshankkeiden pilotointi. Toiminnan pohjana on TKL:n ja tilaajatahon välinen tuotantosopimus, minkä uudistaminen tulee aloittaa huomioiden tulevan vuosikymmenen haasteet ja tavoitteet.

Pekka Pirhonen
toimitusjohtaja

Liikennepalvelut

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos toimii Tampereen kaupungin oman tuotannon yksikkönä tuottaen joukkoliikennepalveluita tilaaja-tuottaja –mallin mukaisella periaatteella.

Toiminta-ajatuksena TKL:llä on korkealuokkaisten paikallisten joukkoliikennepalveluiden tuottaminen kestävän kehityksen mukaisesti, joustavasti ja laadukkaasti. Tätä liikelaitos toteuttaa vuosille 2012-2020 tehdyn tuotantosopimuksen mukaisesti. Palveluiden tilaajana toimii Tampereen joukkoliikenne.

Tampereen joukkoliikenteen järjestämisvastuu on seudullista. Tämä myötä myös TKL:n linjasto ulottuu osin ympäryskuntien puolelle. Tariffeista, lippujärjestelmistä, palveluiden ja linjaston suunnittelusta ja toteutuksesta sekä asiakasinformaatiosta vastaa tilaajayksikkö. Joukkoliikenteen tilaajan tehtäviin kuuluvat niin ikään aikataulujen ja autokiertojen suunnittelu sekä autoissa tapahtuvan lipunmyynnin hallinnointi. Tampereen joukkoliikenne vastaa myös joukkoliikenteen yleisestä markkinoinnista ja kilpailuttaa yksityiseltä sektorilta hankittavan liikennesuoritteen. Operaattorit saavat puolestaan korvauksen ajettujen linjakilometrien, linjatuntien ja autopäivien perusteella. Tuotantosopimukset sisältävät myös kriteerit palvelun ja kaluston laadulle, sekä mahdollisille laatubonuksille ja sanktioille.

Tuotantosopimuksen mukaiset hinnat on määritelty vuoden 2012 alusta lukien. Tämän jälkeen hintoihin on sovellettu neljännesvuosittain tarkasteltavan joukkoliikenteen yleisen kustannusindeksin muutosta. Vuodesta 2013 lukien TKL on tehostamistoimien ansiosta pystynyt antamaan tilaajalle sopimushinnasta erillisen alennuksen. Alennuksen määrää on pikkuhiljaa kasvatettu, niin että vuonna 2018 alennus oli yli 7,1%:a sopimuksen mukaisesta tasosta. Annetusta alennuksesta huolimatta TKL on kyennyt saavuttamaan ja ylittämään asetetut tulostavoitteensa.

Korjaus- ja huoltotoiminnoissa Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos on tilaaja-tuottaja -mallin aikana käyttänyt pääasiallisesti Tampereen Infran Korjaamopalveluiden palveluita Nekalan varikolla. Korjaamopalveluiden osalta vuonna 2018 tapahtui merkittävä muutos Infran linja-autokorjaamon henkilöstön ja tilojen hallinnan siirtyessä osaksi TKL:n organisaatiota. Polttoaineiden hankinta on kilpailutettu kaupungin logistiikkapalveluiden kautta, mutta yksittäisten toimituserien tilauksista sekä päivittäishuollon järjestämisestä TKL vastaa itsenäisesti.

Tiukkojen ympäristövaatimusten ohella TKL huomioi kalustohankinnoissaan myös erityisryhmien tarpeet. Matkustamisen esteettömyyteen on kiinnitetty erityistä huomiota ja nykyiset matalalattiaiset linja-autot on varusteltu lastenvaunuystävällisillä avarilla keskisilloilla sekä turvakaarellisella pyörätuolipaikalla. TKL on ollut mukana kalustollaan myös erilaisissa teknologisissa innovaatiokokeiluissa. Näistä hyvänä esimerkkinä ovat vuoden 2016 lopussa käyttöön tulleet täyssähköbussit.

Tampereen Kaupunkiliikenteen linja-autot ovat käytössä myös monissa merkittävissä paikallisissa tapahtumissa, kuten erilaisten messujen ja urheilutapahtumien yhteydessä. Myös Särkänniemeen saapuvat vieraat ovat jo vuosia päässeet elämyspuistoon TKL:n bussilla.

Kansallisina juhlapyhinä, sekä esim. pikkujouluaikaan, TKL operoi normaaliliikenteen ohella ylimääräisiä vuoroja helpottamaan matkustajien liikkumista kaupunkiseudulla.

Linja-autokalusto

Vuonna 2018 hankittiin myös uusia linja-autoja. Tuttuun tapaan uusinvestoinnit tulivat Puolan linja-autotehtailta. Volvolta ostettiin 7 uutta telibussia, malli on tuttu, hyväksi havaittu Volvo 8908RLE 6x2. Solarikselta ostettiin uusia busseja niin ikään, 5 kappaletta Solaris U15LE:tä, joista kolmen rekisteröinti siirtyi vuoden 2019 puolelle. Kaikki uudet autot täyttävät tiukimman Euro 6 normin.

Uusien autojen lisäksi investointiin myös käytettynä hankittuihin linja-autoihin. Näitä, niin ikään telibusseja, hankittiin neljä kappaletta. Hankitut autot ovat mallia Volvo 8712BLE. Vastaavista autoista on TKL:llä varsin positiivisia kokemuksia. Käytettynä hankitut autot ovat vuoden 2010 mallisia, päästöiltään Euro 5/EEV.

Hankittujen autojen alta poistettiin käytöstä ikääntynyttä Euro 3 -kalustoa, tosin niin että osa niistä jätettiin tilaajan pyynnöstä kasvattamaan vara-autoareserviä.

Kunnossapito

Alkuvuodesta 2018 korjaamo- ja huoltotoiminnot ostettiin pääsääntöisesti samalla toimitilakiinteistöllä sijaitsevalta Tampereen Infran korjaamopalveluilta. Toukokuusta alkaen kunnossapito kokikin koko Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen historian suurimman muutoksen, kun Infralta siirrettiin kaupungin sisäisenä siirtona kaikki linja-autojen korjaamo- ja huoltotoiminnot TKL:lle. Siirrossa siirtyi niin henkilökuntaa, varaosavarastoa, korjaamokalusteita sekä -laitteita. Kiinteistöjä ei kirjanpitoon siirtynyt, mutta TKL:lle tuli vuokrattavaksi tilat, joista Infra tässä yhteydessä luopui. Tämän integraation yhteydessä muodostettiin TKL:n Tekniikan toimialue, johon korjaamon ja kalustosta vastaavan muun henkilöstön ohella siirtyivät liikennetarkastajina työskennellyt henkilökunta. Tekniikan noin 25 henkilön toimialuetta johtaa kalustopäällikkö, apunaan kalustomestari ja kaksi työnjohtajaa.

Kaikkea korjaus- ja huoltopalvelua ei ole mielekästä tai edes mahdollista tehdä itse, vaan TKL turvautui myös kauppakorjaamoiden apuun. Lisäksi sähkö- ja hybridibusseissa on voimassa oleva huolenpitosopimus Solaris Bus & Coach S.A.:n kanssa.

Päivittäishuollon palvelut tuotti edellisvuosien tapaan TKL:n tiloissa Serveco Oy. Sopimuksen umpeutuessa päivittäishuoltopalvelujen järjestämistapa tulee vuonna 2019 uudelleen mietittäväksi.

Energia ja ympäristönsuojelu

Energiankulutus

Vuonna 2018 TKL:n busseilla ajettiin runsaat 10 miljoonaa kilometriä. Valtaosa busseista käyttää energianaan dieselöljyä, joka hankittiin Neste Oil Oyj:ltä kaupungin solmiman hankintasopimuksen perusteella. Neljä TKL:n busseista kulkee sähköenergialla, kaikki nämä bussit ajavat linjalla 2.

Dieselpolttoainetta vuoden aikana kului runsaat 4,1 milj. litraa. Sen lisäksi sähköautojen akustoja ladattiin noin 1,1 kWh:lla per ajettu kilometri.

Kaikki Euro 5, -EEV ja -6 autot käyttävät pakokaasujen pelkistämiseen AdBlue –liuosta jota vuoden aikana käytettiin noin 154 000 litraa.

Jokipohjantien varikolla TKL, Infra ja kiinteistössä toimiva ruokala käyttivät sähköä liki 2 miljoonaa kWh, lämpöenergiaa runsaat 3 miljoonaa kWh sekä vettä vajaat 7 milj. litraa. Suuret kulutusmäärät kertovat toimitilojen tehottomista ja aikansa eläneistä ratkaisuista. Uuden toimitilan osalta tehtiinkin vuoden 2018 aikana hahmotelmia kaupungin arkkitehtiosaston toimesta, mutta yleinen vaikea taloudellinen tilanne lykännee investointeja.

Ympäristö

Ympäristönsuojeluun panostettiin erityisesti kaluston uusimisen kautta. Vuonna 2018 hankitut 12 Euro 6 normit alittavaa bussia, sekä neljä Euro EEV normit alittavaa bussia tuottavat merkittävästi vähemmän ympäristökuormaa, kuin niiden alta poistetut Euro 3 päästöluokan bussit. Ympäristötietoisuus on osa liikelaitoksen strategiaa ja se näkyy selkeänä tavoitteena myös kaikessa toiminnassa.

Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Sisäisen valvonnan ja siihen liittyvän riskienhallinnan tarkoituksena on varmistaa, että liikelaitoksen toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan.

Johtokunta ohjaa ja valvoo Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen toimintaa. Johtokunta vastaa TKL:n hallinnon, talouden sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä. TKL:n toimitusjohtaja johtaa ja kehittää johtokunnan alaisena sen toimintaa ja vastaa hyvän johtamis- ja hallintotavan toteutumisesta sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksella

Erillisessä selonteossa ja sen perustana olevassa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintatavan kuvauksessa on käsitelty seuraavia asioita:

- miten sisäinen valvonta ja siihen liittyvä riskienhallinta on järjestetty
- miten edellisen vuoden selonteossa raportoidut puutteet on korjattu
- onko valvonnassa havaittu puutteita kuluneella tilikaudella ja
- miten sisäistä valvontaa on tarkoitus kehittää voimassa olevalla taloussuunnittelukaudella

Toimintaympäristöanalyysi ja riskiprofiili

Johtokunta on käsitellyt 23.5.2018 TKL:n toimintaympäristöanalyysin ja riskiprofiilin. TKL:llä on tunnistettu merkittävimmät sen toimintaa uhkaavat riskit ja määritelty miten niihin vastataan. Riskien hallinta ja sen seuranta on vastuutettu. Tilikauden aikana ei ole raportoitu merkittävistä riskeistä, joista olisi aiheutunut vahinkoa TKL:n toiminnalle tai tavoitteiden toteutumiselle.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Lakien ja säännösten sekä hyvän hallinto- ja johtamistavan vastaisia toimia, joista seuraisi merkittävä korvausvastuu, kanne, vaatimus tai oikeusseuraamus, ei TKL:n tiedossa ole.

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus

Tuloksen muodostumisesta ja talousarvion toteutumisesta sekä siinä esiintyneistä poikkeamista ja sen johdosta tehdyistä toimenpiteistä sekä toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta kerrotaan tässä toimintakertomuksessa.

Omaisuuden hankinta, luovutukset ja hoidon valvonta

Tilikauden aikana TKL:lle on kirjattu runsaat kuusitoistatuhatta euroa omaisuuden luovutusvoittoja vanhojen ja käytöstä poistettujen bussien myynnin yhteydessä. Merkittäviin korvaus- tai muihin oikeudellisiin vastuisiin ei tilikauden aikana ole jouduttu.

Sopimustoiminta

TKL:n sopimushallinta on vastuutettu. Johdon tiedossa ei ole sopimuksista aiheutuneita negatiivisia seuraamuksia.

Arvio sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

TKL on kuvannut sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintatavan ja arvioinut nykytilaan liittyviä puutteita sekä on määritellyt kehittämistoimenpiteet liitteenä olevan kuvauksen mukaisesti.

Kokonaisarviona Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen johto lausuu, että Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen sisäinen valvonta ja riskienhallinta on pääosin hyvällä tasolla. Merkittäviä puutteita ei ole todettu. Kehittämistavoitteina keskeisimmät asiat kohdistuvat viestinnän ja kriittisten riskien valvonnan säännölliseen kehittämiseen.

Tiedotus ja markkinointi

Joukkoliikenteen asiakkaille kohdennetusta tiedotuksesta vastaa joukkoliikenteen tilaaja.

TKL:n omilta internet-sivuilta löytyy Tampereen joukkoliikenteen palveluihin ohjaavan pääsivun ohella lisätietoa TKL:n organisaatiosta, toiminnasta ja palveluista.

Yli kuudessakymmenessä TKL:n linja-autossa on matkustajille suunnattu sähköinen informaatiotaulu, jossa julkaistaan kaupallisen materiaalin ohella TKL:n sekä Tampereen joukkoliikenteen matkustajille suunnattuja tiedotteita.

TKL sisäinen tiedotus pohjautuu erillisiin julkaistaviin tiedotteisiin, henkilöstölle kohdennettuun tiedotuslehti Tilkkuun, rahastuslaitteiden kautta kuljettajille annettavaan informaatioon sekä sosiaalisen median ja sähköpostin kautta tapahtuvaan tiedottamiseen. Tilanteen mukaan järjestetään myös erillisiä koulutus- ja tiedotustilaisuuksia.

Henkilökunta

Henkilöstöhallintoa ohjaa konsernihallinnon ohjeen mukainen henkilöstö- ja koulutussuunnitelma, joka on käsitelty ja hyväksytty TKL:n johtokunnassa. Osana henkilöstösuunnitelmaa on laadittu myös työhyvinvointia ja tuottavuudesta palkitsemista koskevat suunnitelmat. Lisäksi on laadittu erillinen TKL:n henkilöstön työterveyssuunnitelma yhteistyössä Tullinkulman työterveyden kanssa. Näitä suunnitelmia on myös käsitelty yhdessä henkilöstön kanssa yhteistoimintaryhmän kokouksissa.

Toimitusjohtaja käytti vuonna 2018 kaupunginhallituksen henkilöstöjaoston hänelle delegoimaa päätösvaltaa mm. vakanssien täyttämiseen ja palkkaukseen liittyvissä asioissa.

Henkilöstön kokonaismäärä kasvoi toimintavuonna kahdellakymmenelläseitsemällä henkilöllä. Merkittävin henkilöstömäärää lisännyt tekijä oli korjaamotoimintojen integrointi osaksi TKL:n organisaatiota. Myös lisääntynyt ja pirstaloitunut liikennesuorite lisäsi kuljettajien tarvetta. Koko alalle tyypillistä oli osaavan ja ammattitaitoisen henkilöstön erittäin haasteellinen rekrytoitavuus.

TKL on monikulttuurinen työyhteisö. Linja-autonkuljettajista oli vuoden 2018 lopussa 22 % maahanmuuttajataustaisia. Naisia linja-autonkuljettajista oli 8 %. Henkilökunnan keski-ikä laski hieman, ollen vuoden lopussa 47 vuotta.

Vuosittaisella ammattipätevyyskoulutuksella (CAP) ylläpidetään henkilöstön jatkuvaa ammattitaitoa ja valmiuksia ammatissa toimimiseen. Koulutuksen yhteydessä järjestetään myös kehityskeskustelut, joiden kautta yksilölliset tarpeet ja kehityspolut tulevat hyvin ja laajamittaisesti huomioiduksi.

Jo useamman vuoden käytössä olleen palkitsemisjärjestelmän mukaisesti oli henkilöstölle asetettu myös vuodelle 2018 sekä yhteisiä että yksilöllisiä tavoitteita. Kaupunkikonsernitasolla kohdanneet taloudelliset vaikeudet johtivat kuitenkin siihen, ettei palkitsemista toiminnallisesti kannattavassakaan yksikössä päästy toteuttamaan. TKL:llä jatkettiin kuitenkin erillistä osaavan ja työnsä taiten tehneen henkilöstön pienimuotoista palkitsemista ja kannustamista mm. erilaisin kulttuuriaiheisin palkinnoin. Henkilöä kannustettiin aiempien vuosien tapaan niin ikään henkilökohtaiseen kunnon ja hyvinvoinnin ylläpitoon erilaisten liikunnallisten tapahtumien ja kampanjoiden kautta. Tampereen kaupunki osaltaan tuki koko henkilöstönsä kulttuuri- ja liikuntaharrastusta Tyky Online -setelin kautta.

Sairauspoissaolot kääntyivätkin vuonna 2018 laskuun, mihin osansa on varmasti vaikuttanut työhyvinvointiin tehdyt panostukset.

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksella toimii työnantajan ja henkilöstön yhteistyöryhmä, joka kokoontui vuoden aikana yhteensä kuusi kertaa. Henkilöstön edustus on myös johtoryhmässä, joka kokoontuu pääsääntöisesti yhteistyöryhmän yhteydessä tai toimitusjohtajan erillisestä kutsusta.

TKL:n hallinnon toimipiste, liikenteenvalvonta sekä niiden yhteydessä olevat kuljettajien sosiaalitilat sijaitsevat Nekalan kaupunginosassa, osoitteessa Jokipohjantie 24. Samaisella kiinteistöllä toimii myös Tampereen Infra. Lisäksi linja-autonkuljettajille on Tampereen joukkoliikenne järjestänyt operaattoreiden yhteiset sosiaalitilat Tampereen kaupungin keskustaan, osoitteeseen Hämeenkatu 23.

Johtokunta

Kertomusvuonna TKL:n johtokunnan puheenjohtajana toimi Lauri Helke. Kaupunginhallituksen edustajana TKL:n johtokunnassa oli Olga Haapa-aho. Vuoden 2018 aikana vaihtui yksi johtokunnan varsinainen jäsen. Johtokuntatyöskentelyssä olivat läsnä myös Tampereen kaupungin nuorisovaltuuston valitsemat kaksi edustajaa, joilla oli kokouksissa läsnäolo- ja puheoikeus.

Johtokunnan esittelijänä ja tiedotusvastaavana toimi toimitusjohtaja Pekka Pirhonen. Sihteerinä ja johtokunnan tiedottajana toimi henkilöstökoordinaattori Matleena Kallio. Kokouksiin osallistuivat edellä mainittujen ohella asiantuntijoina liikennejohtaja Ilkka Ala-Maakala sekä kalustopäällikkö Kalle Keinonen.

TKL:n johtokunta kokoontui vuonna 2018 yhteensä yhdeksän kertaa ja pöytäkirjoihin kertyi 65 pykälää. Johtokunta teki päätöksiä mm. edellisvuoden tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen hyväksymisestä, kalustohankintoihin liittyvistä seikoista, vuosi- ja henkilöstösuunnitelman 2019 hyväksymisestä, sekä talousarvion 2019 ja taloussuunnitelman 2020-2021 hyväksymisestä.

TKL:n johtokunta vuonna 2018

Jäsen	Varajäsen
Helke Lauri, pj (kok)	Erma Lauri
Leino Joanna, vpj (sdp)	Heino Leena
Ahponen Tatu (vas)	Leinonen Susanna
Kajanto Risto (sit)	Paulamäki Jari
Kallio Sami (vihr) 20.8. asti	Hiltunen Petteri
Juha Joki (vihr) 20.8. alkaen	Hiltunen Petteri
Pihlaja Katri (vihr)	Moilanen Anna
Strömberg Hannele (kok)	Loikkanen Terhi
Suonsivu Suvi (kesk)	Railo Ville
Surakka Tommi (sdp)	Herranen Pentti

Tilinpäätös ja tilintarkastus

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos toimii liikelaitoksena ja kaupungin kirjanpidollisena taseyksikkönä tuottaen yhdyskuntapalveluiden tilaajayksikön tilauksen mukaisia liikennöintipalveluita.

Liikevaihto vuonna 2018 oli 28,5 milj. euroa, kun se aiempana vuonna oli ollut 27,9 milj. euroa. Edellisvuoteen verrattuna Tampereen joukkoliikenteen tilaamat linjakilometrit pysyivät lähes ennallaan, mutta liikenteeseen sitoutuneiden autojen ajopäivät lisääntyivät 1,3 %. Liikenne oli siis aiempaa pirstaleisempaa. Samanaikaisesti TKL:n kyydissä olleiden matkustajien määrä laski lähes 1,4 %, ollen vuonna 2018 vajaat 20,3 miljoonaa. Tehtyä matkaa kohden kustannukset nousivat runsaat seitsemän ja puoli prosenttia. TKL:n jo vuosia jatkunut toiminnan tehostaminen mahdollisti kuitenkin joukkoliikenteen tilaajalle annettujen hinnanalennusten jatkamisen myös vuonna 2018.

Korjaamointegraation seurauksena palvelujen ostot laskivat noin miljoonalla eurolla. Vastaavasti menoja siirtyi henkilöstökuluihin, jotka kasvoivat yli 0,7 miljoonaa euroa sekä aineiden ja tarvikkeiden hankintaan, joissa yli 1,2 miljoonan euron kasvua vauhditti varaosien hankintamallin muutoksen ohella voimakkaasti noussut polttoaineen hinta. Korjaamointegraation vaikutukset näkyivät myös lisääntyneiden vuokramenojen nostamina muina liiketoiminnan kuluina.
Kulut poistoineen olivat vajaat 26,8 milj. euroa, mikä on puolitoista prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna.

Merkittävin muutos tilinpäätöksessä on liikennelaitoksen aikaisen toimintamallin aiheuttamien eläkemenojen kattamiseksi olleen konserniavustuksen poistuminen. Edellisvuonna tällä oli ollut 2,1 miljoonan euron suuruinen vaikute tuloksen muodostumiseen.

Suurin yksittäinen kuluerä, henkilöstömenot, kasvoi henkilöstömäärän kasvun ja palkkaratkaisuihin sisältyvien varausten myötä vajaat viisi prosenttia, ollen runsaat 17,3 miljoonaa euroa.

Kalustosta tehtiin poistoja vajaat 2,1 miljoonaa euroa, mikä on runsaat 0,2 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Investointien määrä ylitti poistot runsaalla miljoonalla eurolla.

Vuoden 2018 kokonaistulos muodostui budjetoitua hieman paremmaksi, ollen runsaat 0,5 miljoonaa euroa ylijäämäinen.

Tilintarkastuksesta on vastannut KPMG Audit. Tilintarkastusta on suoritettu tilikauden 2018 aikana ja tilinpäätöksen tilintarkastus alkuvuodesta 2019.

Toiminta- ja vuosisuunnitelman toteutuminen vuonna 2018

	Toteutunut 1 000 €	Vuosisuunn. 1 000 €
Liikevaihto	28 540	27 900
Muut tuotot	360	260
Kulut	26 279	25 862
Käyttökate	2 621	2 298
Poistot ja arvonalen.	2 080	2 010
Tilikauden yli-/alijäämä	541	288
Investoinnit	3 122	3 100
Suoritteet		
Matkat vaihtoineen, 1000 kpl		20 255
Ajokilometrit, 1000 kpl		10 147
Taloudellisuus/kannattavuus		
Liikevaihdon muutos-%		2,2 %
Käyttökate-%		9,10 %
Liikevaihto, eur/htv		80 252
Menot eur/matka		1,40
Menot, eur/ajokm		2,79

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen tuloslaskelma

	1.1. - 31.12.2018	1.1. - 31.12.2017
Liikevaihto	28 540 291,58	27 923 367,78
Liiketoiminnan muut tuotot	359 682,83	327 049,12
Tuet ja avustukset kunnalta	0,00	2 100 000,00
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 403 716,91	-4 152 497,61
Palvelujen ostot	-2 399 454,80	-3 399 935,93
	-7 803 171,71	-7 552 433,54
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-12 514 537,50	-11 775 649,75
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-4 358 846,72	-4 201 411,67
Muut henkilösivukulut	-464 674,22	-537 008,91
	-17 338 058,44	-16 514 070,33
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset	-2 079 964,37	-1 846 090,04
Liiketoiminnan muut kulut	-1 137 660,32	-838 309,10
Liikeylijäämä (-alijäämä)	541 119,57	3 599 513,89
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut rahoitustuotot ja -kulut	8,73	7,74
	8,73	7,74
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	541 128,30	3 599 521,63
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	541 128,30	3 599 521,63

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen tase

	2018	2017
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	13 287 965,00	12 952 609,11
Keskeneräiset hankinnat	706 993,89	
	13 994 958,89	12 952 609,11
Sijoitukset		
Muut saamiset	4 186,00	4 186,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	20 482,00	8 237,57
Saamiset kunnalta	25 522 570,51	25 242 102,64
Siirtosaamiset	324 031,65	178 944,69
Muut saamiset	90 597,71	29 444,83
	25 957 681,87	25 458 729,73
Rahat ja pankkisaamiset	83 698,40	80 758,40
VASTAAVAA YHTEENSÄ	40 040 525,16	38 496 283,24
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	15 216 439,14	15 216 439,14
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	19 246 695,89	15 647 174,26
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	541 128,30	3 599 521,63
	35 004 263,33	34 463 135,03
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	0,00	0,00
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	25 800,00	27 900,00
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	1 507 053,32	827 223,22
Muut velat	260 211,31	234 907,64
Siirtovelat	3 243 197,20	2 943 117,35
	5 010 461,83	4 005 248,21
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	40 040 525,16	38 496 283,24

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen rahoituslaskelma

	2018	2017
Toiminnan ja investointien rahavirrat		
Toiminnan rahavirta		
Liikeylijäämä (-alijäämä)	541 119,57	3 599 513,89
Poistot ja arvonalentumiset	2 079 964,37	1 846 090,04
Rahoitustuotot ja -kulut	8,73	7,74
Tulorahoituksen korjauserät	-17 163,50	-19 206,79
	2 603 929,17	5 426 404,88
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-3 122 314,15	-2 963 200,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	15 063,50	16 706,79
	-3 107 250,65	-2 946 493,21
Toiminnan ja investointien rahavirta yht.	-503 321,48	2 479 911,67
Rahoitustoiminnan rahavirrat		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	-280 467,87	-2 531 137,33
Saamisten muutos muilta	-218 484,27	26 876,96
Korottomien velkojen muutos muilta	1 005 213,62	25 456,70
Rahoitustoiminnan rahavirta yht.	506 261,48	-2 478 803,67
Rahoituksen rahavirta yht.	506 261,48	-2 478 803,67
Rahavarojen muutos	2 940,00	1 108,00
Rahavarojen muutos	2 940,00	1 108,00
Rahavarat 31.12.	83 698,40	80 758,40
Rahavarat 1.1.	80 758,40	79 650,40

Esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen johtokunta esittää, että ennen varauksia oleva tilikauden ylijäämä on 541 128,30 euroa ja tämä siirretään taseeseen omaan pääomaan edellisten tilikausien ylijäämän lisäykseksi.

Tampereella 20.3.2019

Jussi Kuortti

Joanna Leino

Tatu Ahponen

Juha Joki

Risto Kajanto

Raija Kytöharju

Katri Pihlaja

Tommi Surakka

Minna Talonen

Pekka Pirhonen

Yhteystietoja

TKL:n toimisto

Jokipohjantie 24, 33800 Tampere
Aukioloajat ma - pe 08:30 – 15:45
Konttori (040) 8062 541

TKL:n liikennetoimisto

Jokipohjantie 24, 33800 Tampere
Aukioloajat ma - pe 06:00 – 19:00

TKL internetissä

www.tampere.fi/tkl
e-mail: etunimi.sukunimi@tampere.fi